

AZ EURÓPAI ENERGETIKA DÖNTŐ JELENTŐSÉGŰ ÚTELÁGAZÁSÁNÁL

Az államok és kormányok vezetőinek címzett megállapítások

Brussels, 2011. február 4.

Az EURELECTRIC üdvözli a megnövekedett figyelmet mely az energia és klíma politikára irányul ebben az évben. Az EURELECTRIC különösen is támogatja azokat a kezdeményezéseket melyek keretében 2011. február 4-én az Európai Tanács először foglalkozik „tematikusan” kiemelten az energiával. Hozzájárulásként az EU találkozóhoz, az EURELECTRIC előzetesen felhívja a figyelmet az alábbi észrevételekben számos, az európai energetika jövőjével kapcsolatos problémára, egyben négy javaslatot is tesz. Az EURELECTRIC készen áll bármilyen, a leírtakkal kapcsolatos további részletekbe menő eszmecsereére.

Európa egy előzmény nélküli döntési helyzethez érkezett az energetikában, ami jelentős kapacitás beruházások sürgető igényét mutatja az elkövetkező 20 évben. A teljes beruházási igény 2030-ig (termelés és infrastruktúra) 1000 milliárd EURO-ra becsülhető, mely azt jelenti, hogy a jelenlegi beruházási szintet alapvetően meg kell emelni. Kiemelt jelentősége van a fenntartható, versenyképes árszintű és a „karbon-szegény” gazdaságnak. Itt az ideje, hogy nagyobb figyelmet fordítsunk a villamosság szerepére és fontosságára, valamint a megfelelő és stabil szabályozásra.

A villamosság a kulcsa a biztos, fenntartható és versenyképes jövőnek. Azzal a lehetőséggel, hogy karbon mentesen üzemelhet a villamosenergia-ipar, meghatározó szerepe van az egész társadalom karbon mentesítésében.

Ebben a kontextusban fontos, hogy a karbon (kvóta) és villamos-energia piacok megfelelően működjenek, és hogy a jó árjelzések eljussanak a fogyasztókhoz. Az iparág azt igényli, hogy képes legyen megtervezni és végrehajtani a beruházásokat időben és hatékony módon. Mivel az árjelzések a legjobb ösztönzői a hatékony beruházásoknak a karbon-szegény technológiákban, fontos, hogy ezek az árjelzések mesterségesen ne torzuljanak.

A kapcsolódó megújuló energia termelő kapacitások időben történő beruházásokat kívánnak a hálózat fejlesztésben és megerősítésben úgy, hogy egy sürgető igény jelentkezik az átviteli és elosztó infrastruktúrával szemben.

Az ellátás biztonságának szavatolása érdekében támogatni kell az energia hatékonyságot és növelni a K+F költségeket az energia projektekkel kapcsolatban, ami egyformán fontos a karbon-szegény egyensúly elérésében. Határozott és következetes politikai tevékenység szükséges a megfelelő befektetési környezet biztosítására mind az iparágban, mind a gazdaságban mely hosszú távú előnyökkel jár.

Amennyiben a megfelelő politikai légkör adott, az EURELECTRIC tagjai optimisták arra vonatkozóan, hogy elérhető 2050-re a karbon mentes villamos energia iparág.

1. Az elmúlt évtizedben az EU legfontosabb politikai és gazdasági kezdeményezése volt a mélyebb és fenntartható európai integráció érdekében az EURO mint az európai közös valuta bevezetése. Hasonlóan a Kibocsátás Kereskedési Rendszer (ETS) mely egyike a fő szektorális kezdeményezéseknek a belső piacon, egyértelmű hajtóereje a klimatikus és a fenntartható fejlődés politikájának, egyben mély hatással van az energia szakterre is. Ugyanakkor mindkét politikán látható, hogy sürgősen lényeges támogató akciókat igényelnek az Európai Bizottság és a tagállamok részéről. A közös támogatási politika Európa szerte tapasztalt hiánya és a határozott politikai vezetés nélkülözése azok a tényezők melyek manapság veszélyeztethetik ezeket a közös projekteket.
2. A jelenlegi fejlemények az EURO-val kapcsolatban és az alapvető politikai nézeteltérések melyek ennek során felmerültek, a nemzeti érdekek előtérbe helyezésével jellemezhetők. Ennek felmerülése hatalmas közös beavatkozásokat igényel, hogy megelőzze a közös valuta összeomlását és elkerülje a közös pénzügyi unió aláaknázását.

Az Európai Unió megalapítói számára döntő kérdés volt: mi az ára annak, ha nem hozzuk létre a belső piacot? Más szavakkal mi lenne a veszteség a jólétben ha a nemzeti piacok zártak maradnának?

Manapság az árucikkek és szolgáltatások belső piaca magától értetődő realitás a gazdasági tevékenységek és folyamatok számos területén, mely hatalmas jóléti haszonnal jár a polgároknak szerte Európában. Azonban a villamos-energia iparág számára az egységes piac többnyire még csupán egy törekvés.

3. Mi attól félünk, hogy az energia és klímaváltozás politikákat – ahogy mi látjuk – egy olyan folyamat fenyegeti, ami hasonlítható az EURO-val kapcsolatos problémákhoz.

Az ETS-t arra tervezték, hogy egy hatékony piaci eszköz legyen a közös politika irányítására a karbon-szegény és versenyképes európai gazdaság elérésére. Azonban az energia politikák mélyebb koordinációjának hiánya és az egymással szembe kerülő nemzeti kezdeményezések tükrében az ETS és az integrált európai energia piac álma félrecsúszhat.

Az európai energia szektor jelenlegi helyzete nem kielégítő. Ebben a szektorban a belső piac többnyire megmaradt „üres kagyló”-nak. Számos nemzeti piac még jelentős mértékben zárt, olyan kormányokkal akik a nemzeti energiapolitikai érdekekre fókuszálnak, melyeket hazai eszközökkel támogatnak.

Épp ezért itt az ideje feltenni a kérdést: Mi az ára annak, hogy nem vezetjük be a valós közös energia piacot? A szociális jólétben és hatékonyságban mérve milyen mértékűek a veszteségek melyeket kénytelenek vagyunk elszenvedni azért, mert folytatódik a részekre bontott piacok és a nem összehangolt eszközök használata?

4. Bár nem lehet tagadni, hogy jelentős fejlődés volt számos részterületen az elmúlt években, riasztó deficittek vannak a közös energia politikában, melyek aláaknázzák a megkívánt beruházási klímát:

A.) Megújuló növekedése

- A jelenlegi európai megújuló politika átalakult egy nemzeti (villamos) megújuló támogatási politikába, mely bizonyos esetekben odavezetett, hogy egy merevsége miatt drága átvételi rendszer (ld.: a fotovoltaikus energiára Német országban, a Cseh Köztársaságban, Spanyol országban) reprezentálja nagyrészt a hazai végfelhasználók számláján a jövedelem újraelosztást és a versenyt ezen gazdaságokban.
- A megújuló területén a befektetőkért folyó verseny a nemzeti kormányok között a magasabb támogatásokon alapszik ahelyett, hogy optimalnák a különféle technológiák közötti allokációt.
- Ennek a folyamatnak a révén az európai belső energia piac egymástól független zárt piacokká alakult megnövelve a védett termelés részarányát a piaci kockázatoktól mentes átvételi tarifákkal.
- Ezek az elemek regionálisan túlfűtött helyzetekhez vezetnek kapcsolódva a kormányok illeszkedő támogatási rendszereinek megfelelően.
- Ez a trend azt eredményezi egy olyan rendszerben ahol köszönhetően a hatékonyság hiányának nagy költsége van a megújuló energiák növelésének, hogy nagy a bizonytalanság a befektetők között és mint következmény csökken a társadalomban a megújuló támogatása.

B.) Infrastruktúra

- A beruházások a hálózati határkeresztezők bővítésében, modernizációjában és megerősítésében az integrált piac létrehozása szempontjából alapvetőek. A regulátorok és hálózat üzemeltetők ebből a szempontból domináns nemzeti szemlélete az infrastruktúra nem koordinált fejlesztését eredményezi a megújuló termelők bekapcsolása során ami a tőke helytelen allokációjához vezet. A periférikus régiók gyakran nem megfelelően döntöttek. Emellett a megvalósult beruházások helyi közösség általi elfogadásának hiánya az alapvető átviteli hálózati infrastruktúra és a termelő létesítmények vonatkozásában veszélyezteti a versenyképességet és a hatékony forrás allokációt.
- Ez odavezet, hogy a nemzeti rendszerek nem megfelelőek (a megújuló koncentrálnak körbevéve hálózati szűk keresztmetszetekkel) aminek nem szükségszerűen kellene megjelenni a piac magasabb integrációjánál és jobb felügyeleténél valamint koordinációjánál.

C.) Piac szabályozás

- A megújulóktól és más karbon szegény technológiától való folyamatosan izolált kezelése miatt a piaci működés tovább nem biztosított középtávon sem.
- Néhány tagállam eszmecsere folytat a nemzeti piactervezés módosításáról olyan formán, hogy pl. megváltoztassák a kizárólagos energia piacot kapacitás piacra, azonban ezek a megbeszélések kizárólag nemzeti és odavezetnek, hogy továbbra is szétválasztják az európai energia piacokat.
- Minden változás a nemzeti piacon befolyásolni fogja a kapcsolódó szomszédos országokat és rombolni fogja az európai piaci integráció ideáját, ha ezek a változások nem konvergálnak.
- Az országok bevezették a Robin-Hood adót, ársapkákat vagy más pénzügyi eszközöket, esetleg a nagykereskedelmi vagy végfelhasználói árak szabályozását, felemésztve a rendelkezésre álló tőkét, mely sürgősen szükséges lenne a beruházásokhoz.

D.) Klíma politika

- Az Európai Unió buzgó szereplő mint globális vezető a klímapolitikában, de nem veszi figyelembe, hogy kevés ország követi az európai törekvéseket a karbon-szegény társadalom elérésében.
- Az EU klímapolitikájának szegletköve kéne, hogy legyen az EU emisszió kereskedelmi sémája mint egy harmonizált piacorientált rendszer a politikai jellegetű csökkentési célok elérése érdekében. Azonban a nemzetközi egyezmények előrehaladásának hiányában mindez növekvő bizonytalanságokhoz vezet ha hosszútávon megmarad.
- Ráadásul az ETS célkitűzések és időütemezések nem biztosítják a hosszú távú megtérülést a karbon-szegény beruházások részére.
- Abból a tényből kiindulva, hogy számos nem európai versenytársunk nem követi ezt az útirányt az energia intenzív ipari termelés veszélyeztetett az EU-ban, mégpedig az ETS-ben történő komplikált különleges kezelése miatt.
- Európában és a teljesen integrálódott Svájcban, mint nem EU országban az ETS-ben a piac életképes.
- Ezzel ellentétben van egy folyamatos eszmecsere néhány tagállam között, hogy bevezessenek egy karbon alapú ellentétben az ETS alapelvekkel.
- A kötelező célkitűzéseknek a megújuló energiák esetében és azok piactól elszigetelt kezelésének a következménye az hogy az új széntüzelésű erőművek, a CCS technológia, valamint a nukleáris energia kezelése technológiai szempontból nem semleges az ETS szempontjából. Ez azzal az eredménnyel jár, hogy a kibocsátás csökkentés nem költséghatékony.
- Továbbiakban nincs közös egyetértés az ETS és a nemzeti támogatások együttműködéséről az energia hatékonyság és a megújuló energia területén, hogy biztosítva legyen a költséghatékony emisszió csökkentés.

E.) Energia hatékonyság

- Az egyik legfontosabb téma az energia rendszerek átalakulásában az energia hatékonyság növelése. Egy kritikus és azonnali feladat a politika csinálók számára hogy alakítsák ki a szükséges szabályozást, pénzügyi és informatikai eszközöket, hogy teljesüljön a jelenlegi meglátás szerint szükséges beruházás tömeg az igényoldali intézkedések területén. Ez egy különleges szakmai feladat az energia társaságok számára (a közúti közlekedésben a villamos energia felhasználás, hatékony villamos technológiák a fűtésben és hűtésben, kapcsolt energia termelés és távfűtés, stb.).

F.) Ellátás biztonság

- Néhány évvel ezelőtt az Európai Bizottság és Parlament nyilvánosságra hozott egy közös külső energia politikát és célkitűzést az „egy hangon beszélni” viselkedésről. Másrészt néhány konkrét akciót valósítottak meg számos tagállamban és némi valós érdeklődés jelent meg megosztani egymás között ezeket a tapasztalatokat.
- A tagállamok szoros integrációban a szomszédos nem EU piacokkal különféle energia piaci kihívásoknak és korlátokkal néznek szembe az ellátás biztonság tekintetében, összehasonlítva más EU tagállamokkal. Az EU-nak egy egységes belső és külső energia politikát kell létrehozni.
- Nagymértékű energia tárolás szükséges melyet integrálni kell a megújuló energiák magasabb részarányával, azonban a tagállamok nemzeti szempontból optimális megoldásokat keresnek. Azok a javaslatok melyek az emissziós kibocsátási elvárásokkal (EPS) kapcsolatos intézkedésekre vonatkoznak számos tagállamban olyan alkalmazást nyertek ami a tüzelőanyag diverzitásával számol és aláássa az EU ETS rendszerét.
- A gáz és villamos energia egymáshoz szorosan kapcsolódó árucikkek (commodity) és mindkettő alkalmas Európa egészének energiabiztonságát biztosítani.

5. Mind a hat korábban említett terület rávilágít egy jellemző tendenciára mely a nemzeti megoldásokat szorgalmazza. Ez nemcsak eltér az optimumtól, de ellentmond az európai célkitűzésnek a harmonizált és egységesített energia piacról. Ha ezek a folyamatok tartósak lesznek az elvárt jelentős megújuló növekedés a villamos energia termelésen belül veszélyesen aláaknázza az európai belső villamos energia piac kialakításának ideáját:

- A piacok nemzeti maradnak vagy egyre inkább azzá válnak és a regionális integráció meggyengül.
- A nemzeti politikai intervenciók torzítják a piacokat és ezért veszélyeztetett a lehetősége, hogy hatékony megoldások szülessenek.
- A rendszerek nem megfelelőse hasonlóan nemzeti szinten lesz kezelve, mivel a szabályozó testületek elsősorban nemzeti jogrend szerint működnek és csak kevésbé lesznek érdekeltek a regionális problémákban.

- Az összes európai beruházási döntés nagyobb kockázattal fog járni és így csökken az esélye a sikernek.
 - A nemzeti megoldások az infrastruktúra fejlesztésében és a megújuló energiák kezelésében az optimálistól eltérő megoldásokhoz fognak vezetni. Mindez növelni fogja a villamos energia árát, amely oda vezet, hogy veszélyezteti a lisszaboni célkitűzéseket miszerint Európa legyen a „legversenyképesebb gazdaság”. (Az EWI szerint – Institute of Energy Economics at the University of Cologne - a megújuló energiák támogatásának egy európai szintű harmonizációja 174 milliárd EURO költség megtakarítást eredményezne 2020-ig összehasonlítva a nemzeti átvételi sémák folytatódásával.)
6. Ha Európa élharcosa kíván lenni a klímaváltozási politikának és nemzetközi vezetővé akar válni mint egy karbon-szegény társadalom, akkor parancsoló szükségesség foglalkozni ezekkel a problémákkal és úgy tekinteni a megoldásokra, hogy azok költség-hatékonyak, jobb hatásfokúak és képesek versenyképessé tenni ezt a kontinenst.

Más szavakkal: Nekünk érdekeltnek kell lenni a megújulók olyan elhelyezkedésében ahol a költségek a legalacsonyabbak és nem ott ahol a támogatások a legmagasabbak. A villamos energia támogatása ott szükséges, ahol azt a legkisebb költséggel meg lehet oldani. Nekünk optimálni kell a leghatékonyabb technológiákat és nem azokat amelyek a legnépszerűbbek a közvélemény szerint. Végül nekünk ezeket a kiválasztott intézkedéseket ott kell alkalmazni ahol a karbon megtakarítás költsége a legalacsonyabb egész Európában.

7. Számos tanulmány bizonyítja, hogy a legnagyobb hatékonyság úgy érhető el, ha a döntéseket a piacra hagyjuk egy általános európai szintű környezetben belül. Ez a harmonizált környezet a megújulók elterjesztésére egy EU szinten koordinált megoldás az infrastruktúra fejlesztésre és egy teljesen integrált energiapiac, mely képes lenne biztosítani a 20/20/20 célkitűzés gazdaságos elérését az alábbi előnyöket biztosítva az egész európai társadalomnak:
- A nagyobb piacok jobb lehetőséget biztosítanak a verseny számára. A költség érzékeny árképző rendszerek támogatják az aktuálisan legkorszerűbb technológiákat.
 - Létre kell hozni az integrált piac szabályait. A szabályok meghatározása alapvető a hálózatfejlesztés szempontjából vagy, hogy milyen új erőművek épüljenek.
 - A nagy regionális koncentráció és nem rugalmas átvételi körülmények súlyos hatással vannak a hálózatokra. Első lépésként szükséges a megfelelő harmonizáció a megújuló energiák támogatási rendszerében, melyet a nemzeti termelési rendszerek növekvő piaci integrációja segít a határkeresztező kapacitások megerősítésén keresztül. EU szinten kell meghatározni azt a kapacitás összetételt mely szükséges a tartalék kapacitások megfelelő megtérüléséhez. Középtávon minden támogatási rendszernek fokozatosan háttérbe kell szorulni helyettesítve

azt egy erős széndioxid ár jelzéssel. Ez képes lesz egy gazdaságilag hatékony játékkeret létrehozni a karbon-szegény villamos energia termelésnek.

- A más világrégiókkal történő egy nyelven beszélés pozitív hatásokkal lesz az energia források beszerzésére (gáz, szén, uránium). Ez az EU határai mentén is versenyképes viszonyokat eredményez a villamos energia termelésben az EU és nem EU országokban egyaránt.
- Egy jól kiegyensúlyozott piacorientált megközelítés az emisszió csökkentési hatásokra minden szektorban az ETS révén - mely egy politika mentes eszköz - költséghatékony csökkenést fog eredményezni és létrehoz egy stabil környezetet a hosszú távú beruházások számára.
- Egy EU szintű nézőpont (a nemzeti szempont helyett) a villamos energia rendszerben pl.: egy egységes és megfelelő nézőpont a hálózat bővítés és erőműépítés szempontjából, melyek a piaci eszközök felhasználásával születnek egy magasabb biztonságot fog eredményezni a konvencionális és megújuló termelő berendezések valamint a hálózat beruházásainál. Így a beruházások leghatékonyabb allokációja jön létre a regionális piacon. Pl.: a helyi megújuló termelés szempontjából a legmagasabb szélességeknél, a legmagasabb napsugárzásnál, stb. és a hálózati fejlesztéseknél ott ahol a legnagyobb a szűk keresztmetszet.
- A következő beruházás csökkenthető a legszükségesebb minimumra, ami alacsonyabb energiaárakhoz vezet a fogyasztóknál.

JAVASLATOK

Felhívjuk az államok és a kormányok vezetőit az első tematikus Európai Tanácsban vegyék napirendre az energetikai kihívást közösen az Európai Bizottsággal és Parlamenttel, hogy nyilvánvalóvá tegyék a közvélemény számára azt és biztosítsanak megoldásokat a jelenlegi Bizottság működésének végéig 2014-ig. A Bizottságnak szembe kell szállni a nemzeti javaslatokkal melyek veszélyeztetik a közös célkitűzést mindaddig amíg a szükséges közös válaszok megszületnek.

Sürgetjük az államok és kormányok vezetőit, hogy drámaian rövidítsék le az infrastruktúra építés szükséges engedélyezési folyamatait mely magában foglalja az új átviteli hálózatokat is. Egy ilyen változás nélkül a megújuló energiákkal kapcsolatos célkitűzések olyan helyzetbe kerülnek, hogy sokkal kisebb esélyük lesz a megvalósulásra és az ellátás biztonsága romlani fog.

Az alábbi négy területen részletes direkt intézkedéseket javaslunk

- Biztosítani kell a teljes bevezetését a jelenlegi energia piaci jogrendnek (gáz és villamos energia) valamennyi tagállamban nemcsak jogilag, hanem a gyakorlatban is. Meg kell erősíteni és politikailag támogatni a nemzeti szabályozási döntéseket, melyek parancsolóak abból a szempontból, hogy biztosítsák nehogy a nemzeti szempontok kerüljenek beve-

zetésre melyek veszélyeztetik az európai belső piac versenyképességét. Minden régióban legkésőbb 2015-ig alkalmazni kell a piac összekapcsolást. Ugyancsak egy sürgető igény az új nagyfeszültségű kapacitások létrehozása az EU-n belül, különösen az észak-déli tengely, ami integrálja a hatalmas északi és déli megújuló energia potenciált a nagy energiafogyasztású központokkal Közép-Európában.

- Strukturált és jól irányított módon kell támogatni a klimatikus célkitűzéseket és intézkedéseket a legkiválóbb tudományos háttér mellett. Az EU kibocsátás kereskedelmi rendszere (ETS) alapvető mozgatója kell, hogy legyen a változásoknak a karbon-szegény gazdaság irányában. Azonban a rendszer megkíván további fejlesztéseket: hosszú távú egyértelműség és fejlesztés a hatékonyság, a transzparencia és a határfok szempontjából, hogy biztosítani tudja a megfelelő árjelzéseket a hosszú távú beruházásokhoz. Nagyon fontos, hogy támogassuk, az ETS rendszeren keresztül, az átalakulást a karbon-szegény gazdaságba mindennemű kompromisszum nélkül. Az EURELECTRIC kész arra, hogy konstruktív módon részt vegyen az ezzel kapcsolatos és ezt célzó dialógusokban.
- Párbeszéd szükséges a különféle nemzeti támogatások harmonizálására, melyek célja, hogy a megújuló energiák EU szintű részaránya a villamos energián belül elérje a 20 %-ot valamint arról a kötelezettségről, hogy az iparág 30-35 % megújuló energiát értékesítsen piaci viszonyok között. Az átmenetnek folyamatosnak kell lenni és 2020-ra be kell fejeződni anélkül, hogy veszítenénk a RES célkitűzésekből. A RES támogatási mechanizmusnak fokozatosan meg kell szűnni 2030-ra és helyére be kell lépni egy erős CO₂ ár szignálnak. Szükséges analizálni a jelenlegi nemzeti megoldások változásának hatását. Rövid távon fontos létrehozni egy operatív együttműködési mechanizmust, mely a tagállamok számára alkalmazható a megújuló direktíva jogi keretei között. 2018-ig meg kell szüntetni a fosszilis tüzelőanyagok támogatását és ezt kiegészítve nem lehetnek nemzeti adók a fosszilis energia villamos energia termelésre történő felhasználásában.
- Radikálisan növelni kell az európai és nemzeti k+f költségeket az új intelligens energia gazdasággal kapcsolatosan. Az energetikai k+f-nek prioritást kell kapnia az összes k+f költségvetéssel szemben. A támogatásnak csak az olyan technológiákra kell fókuszálni, melyek ésszerű esélyt adnak az életképes piac megvalósulására a CO₂ csökkentési törekvések mellett. Elsőbbséget kell adni azoknak a technológiáknak melyek a legmagasabb CO₂ csökkentést eredményezik, úgymint nukleáris, CCS, RES, „okos hálózatok” és villamos energia szállítás. Transzparens módon úgy kell tőkét biztosítani, hogy az az egész társadalom számára haszonnal járjon.

Európai szintű igény az oktatás javítása az energetika területén, melyet úgy kell lebonyolítani, hogy garantálja a szakértők meglétét az energetika területén.

További figyelmet kell fordítani a fűtési és szállítási szektor területén a villamos energia alkalmazására a CO₂ csökkentés érdekében.